

УДК 330.1

М. В. Кравченко,
аспірант, Економічний факультет,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

М. Kravchenko,
graduate student, Shevchenko University

DEVELOPMENT AND MODERNIZATION OF PUBLIC FINANCIAL SUPPORT OF UKRAINE AGRICULTURE IN THE CONTEXT OF EU INTEGRATION

Проведено аналіз впливу інструментів державної фінансової підтримки агропромислового комплексу в Україні. Розглянуто наслідки глобальної економічної кризи для розвитку сільського господарства. Оцінено перспективи розвитку агропромислового комплексу України у разі поглиблення євроінтеграційних процесів.

The paper analyzed the impact of public financial support instruments of agriculture in Ukraine. It considers the effects of the global economic crisis on agricultural development. Also reviewed the prospects of agriculture of Ukraine in case of deepening European integration processes.

Ключові слова: аграрно-промисловий комплекс, державна фінансова підтримка, євроінтеграція, Аграрний фонд.

Key words: agro-industrial complex, government financial support, European integration, the Agrarian Fund.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні агропромисловий комплекс України (далі — АПК) переживає складний період, який супроводжують втрата матеріально-технічного забезпечення, відсутність налагоджених ринкових зв'язків, недостатня конкурентоспроможність продукції, недоліки соціальної інфраструктури села. В таких умовах, незважаючи на значну підтримку агропромислового виробництва державою, збитковим залишається понад третину сільськогосподарського виробництва України. Вочевидь, причиною такої суперечності є недоліки розподілу та використання державної фінансової підтримки, а також форм надання допомоги.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду формування та реалізації державної аграрної політики присвячено праці таких науковців як Архипенко І., Бойко Ю., Вінська О.Й., Дем'яненко С., Зінчук Т., Латинін М., Могильний О. та багатьох інших.

Внаслідок змін, які відбулися в сільськогосподарському виробництві після поширення міжнародної фінансової кризи, виникли нові аспекти дослідження проблеми державної фінансової підтримки АПК. У першу чергу, це стосується напрямів підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, вдосконалення організації та управління, а також пошуку прогресивних моделей раціональних виробничих структур. Необхідність і практична значущість вирішення проблеми підвищення ефективності державної фінансової підтримки аграрної сфе-

ри набуває особливої ваги в умовах євроінтеграції, коли перед вітчизняним АПК постають потенційні можливості для оновлення та продуктивного розвитку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження законодавства, теорії та практики застосування державної фінансової підтримки АПК, що повинно сприяти розробці пропозицій щодо формування готовності сільського господарства до соціально-економічних змін, пов'язаних із зближенням з європейським економічним простором.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Особлива роль підтримки агропромислового виробництва відведена державній фінансовій підтримці, під якою розуміється — цілеспрямоване державне регулювання виробничої діяльності господарюючих суб'єктів шляхом спрямування бюджетних коштів за програмами соціально-економічного розвитку або надання податкових пільг [9, с. 94].

Державна фінансова підтримка функціонує у двох видах:

— бюджетне фінансування — виділення коштів з державного бюджету на фінансування бюджетних програм з підтримки виробництва сільськогосподарської продукції;

— податкові пільги — відмова держави від податків на користь товаровиробників шляхом надання різноманітних пільг. В умовах нестачі вільних бюджетних коштів с вагогим та дієвим механізмом непрямої

підтримки сільськогосподарських товаровиробників [9, с. 94].

До складу бюджетного фінансування відносяться поточні та капітальні трансферти. За їх рахунок фінансуються дотації до відпускної ціни сільськогосподарської продукції, а також субсидії, спрямовані на повну або часткову компенсацію витрат господарської діяльності, як, наприклад, дотація за екологічно чисту продукцію, часткова компенсація відсоткової ставки за залученими кредитами.

До числа податкових пільг, що надаються підприємствам АПК відносяться ПДВ-дотації, спеціальні режими нарахування ПДВ, спеціальні режими оподаткування тощо. Попри очевидні переваги, які отримує сільгоспвиробник, однозначно оцінити значення державної фінансової підтримки для розвитку АПК вкрай важко. З одного боку, особливості функціонування галузі та практика надання подібної допомоги аграріям у економічно розвинутих країнах — ЄС, США — свідчать на користь цієї форми підтримки виробників. З другого боку, вона досить часто перетворюється на засіб підтримки неефективних господарств, оскільки нівелюють стимули до підвищення ефективності виробництва, зокрема зниження собівартості, підвищення продуктивності праці та якості продукції [14, с. 70].

Широке обговорення проблем аграрної політики на міжнародному рівні, насамперед, питань світової торгівлі сільськогосподарською продукцією, сировиною і продовольством, свідчить про існування в цьому відношенні різних доктрин і, в остаточному підсумку, про жорстку економічну боротьбу держав, що дотримуються різних стратегій аграрного розвитку з огляду на власні інтереси. Ці розбіжності зводяться до протистояння двох підходів, які умовно можна поділити на модель вільної торгівлі (північноамериканську) і модель аграрного протекціонізму (західноєвропейську). Слід зазначити, що названі економічні моделі в чистому вигляді не існують у жодній країні світу.

Основним постулатом першої моделі (Австралія, Канада, США, а також Світова організація торгівлі) є забезпечення вільної конкуренції товарів на ринку. Це пов'язано, переважно, з ринковими інтересами США, які зацікавлені у максимізації ринків збуту власної продукції. Варто відзначити, що висока ефективність АПК в США дозволяє забезпечити високу конкурентоспроможність виробленої продукції.

Основу структури державної підтримки АПК у США складають заходи підтримки експорту та стимулювання споживання АПК продукції вітчизняного виробництва. Також варто відзначити характер використання дотованих коштів: у США, Канаді, Австралії вони інвестуються в проведення наукових досліджень та розробок в сільському господарстві, формування ефективної інформаційної, транспортної та енергетичної інфраструктури, а також на освіту, санітарію, охорону здоров'я, подолання екологічних проблем, пов'язаних з сільськогосподарським виробництвом.

Модель аграрного протекціонізму, якої дотримуються багато інших країн передбачає здійснення дер-

жавної підтримки аграрного сектора для забезпечення конкурентних переваг національної сільськогосподарської продукції на ринку. Так, у країнах Європейського Союзу та в Японії основні обсяги державної підтримки спрямовані на пряму підтримку сільськогосподарських товаровиробників. Ці країни також перешкоджають проникненню на свої ринки імпоротної продукції, насамперед шляхом встановлення особливих вимог до її якості. Держава створює сприятливе економічне середовище в аграрному секторі шляхом застосування різних видів підтримки, основними з яких є цінова політика, пільгове оподаткування, державна фінансова підтримка окремих програм, сприяння кредитному забезпеченню виробництва, розвиток страхування господарських ризиків, митно-тарифне регулювання [12, с. 27].

Загалом, попри відмінності в наведених підходах до ролі держави стосовно аграрного сектора, іноземний досвід доводить, що для більшості економічно розвинутих країн світу державна фінансова підтримка АПК — є невід'ємною складовою політики в сфері АПК.

У цих країнах державне регулювання передбачає вирішення таких основних завдань: забезпечення стійкої економічної ситуації в сільському господарстві, стабілізація ринкової кон'юнктури і підтримка прибутковості товаровиробників, допомога в адаптації до нових умов, захист внутрішнього ринку, забезпечення конкурентоспроможності національних товаровиробників на світовому ринку. Практика переконує, що сільське господарство у країнах світу субсидується у великих обсягах з державних і недержавних бюджетів [11].

В Україні, основні завдання розвитку агропромислового виробництва було викладено в Законі України № 2982-IV від 18.10.2005 р. "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" та передбачають:

- забезпечення в сільськогосподарському виробництві за допомогою системи державних організаційно-правових заходів прибутку на авансований капітал, включаючи вартість земельних ресурсів, не нижче середнього рівня по економіці держави;
- розроблення і запровадження державних та регіональних програм комплексного розвитку сільських територій, удосконалення державної підтримки розвитку підприємництва з метою розв'язання проблеми зайнятості сільського населення;
- державна підтримка розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі кооперації та інтеграції;
- запровадження сучасних механізмів і методів формування прозорого ринку сільськогосподарської продукції, продовольства, капіталу, зокрема виробничих ресурсів та робочої сили;
- державна підтримка суб'єктів аграрного сектора шляхом концентрації державних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку, формування сприятливої цінової, фінансово-кредитної, страхової, податкової та бюджетної політики,
- державна підтримка підготовки, перепідготов-

ки і підвищення кваліфікації спеціалістів, виконання наукових досліджень для аграрного сектора [7].

У Законі України "Про державну підтримку сільського господарства" від 24.06.2004 р. № 1877 державну підтримку товарного агропромислового виробництва визначено як врегульовану нормами права сукупність організаційних, економічних, правових та інших засобів (пільг та переваг), які надаються державою в особі уповноважених органів за рахунок державних ресурсів або шляхом відмови держави від отримання певних доходів, сільськогосподарським товаровиробникам із метою забезпечення продовольчої безпеки держави, розв'язання соціально-економічних проблем, сприяння соціальному розвитку сільської місцевості, відновлення та підтримання екологічної рівноваги територій [3].

Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р., прийнята Постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2007 року за № 21158, спрямована на забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження селянства як носія української ідентичності, культури й духовності [13].

Законодавство України, що спрямоване на захист національного виробника представлено такими Законами України: "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" [5]; "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" [6]; "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну" [4].

Ефективне використання передбачених чинним законодавством механізмів державної підтримки АПК потребує врахування положень міжнародних документів щодо врегулювання торгівлі продукцією АПК в єдиному економічному просторі. Як приклад наведемо такий. Оцінка взятих Україною зобов'язань із вступом до СОТ відповідно до ст. XXVIII ГАТТ (положеннями якої встановлено можливості відмови сторони від зроблених нею поступок щодо доступу на внутрішній ринок) може змінити умови доступу до ринку на постійній основі.

Проте у разі прийняття рішення щодо застосування механізму перегляду зобов'язань, потрібно оцінити наслідки реалізації такого механізму.

По-перше, наслідки застосування антидемпінгових заходів є схожими з наслідками тарифу на імпорт — вони підвищують конкурентоспроможність вітчизняних виробників, збільшують доходи в бюджет, але, водночас, підвищують вартість імпорту для вітчизняних споживачів. Оскільки антидемпінгові заходи не застосовуються до всіх джерел імпорту, це потенційно підвищує можливість зростання імпорту з інших країн. Відзначимо, що за час перебування України в СОТ проти вітчизняного експорту антидемпінгове мито застосовувалося членами СОТ 52 рази з яких жодне не стосувалося продукції сільськогосподарського виробництва. В свою чергу, Україна повідомляла СОТ про застосування нею антидемпінгових заходів 28 разів.

Також не є універсальним рішенням застосування компенсаційних заходів. Так, імпортований товар вважається об'єктом компенсаційних заходів, у разі якщо він користується пільгами від нелегітимної субсидії. Оскільки системи субсидування сільського господарства в ЄС, США та інших розвинених країнах не підпадають під визначення специфічних, або нелегітимних, Україна може застосувати компенсаційні заходи проти їхніх субсидованих сільськогосподарських товарів лише в обмеженій кількості випадків [3].

На відміну від компенсаційних та антидемпінгових заходів, використання захисних заходів дає можливість створити на внутрішньому ринку справедливі умови конкуренції для груп товарів незалежно від країни імпорту.

Отже, заходи державної фінансової підтримки, спрямовані на захист вітчизняного виробника від субсидованого імпорту присутні в усіх високорозвинених країнах. В кожній з них є галузі виробництва, які не можуть конкурувати на світовому ринку, але за правильної протекціоністської політики і допомоги з боку держави, цілком конкурентоздатні на внутрішньому ринку і є вагомим джерелом поповнення державного бюджету у формі виплачування податків і зборів до бюджетів різних рівнів [14, с. 73].

Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" передбачає функціонування особливого інструменту захисту вітчизняного виробника, Державного інтервенційного фонду, який використовується для здійснення товарних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності (див. п. 2.5-1) [3].

Діяльність Аграрного фонду державних інтервенцій відбувається в обсягах, що дозволяють встановити ціну рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну інтервенційну ціну та не вищому за максимальну інтервенційну ціну.

До об'єктів державного цінового регулювання віднесено такі види сільськогосподарської продукції: пшениця тверда; пшениця м'яка; зерно суміші пшениці та жита; кукурудза; ячмінь; жито озиме; жито ярове; горох; гречка; просо; овес; соя; насіння соняшнику; насіння ріпаку; насіння льону; шишки хмелю; цукор-пісок (буряковий); борошно пшеничне; борошно житне; м'ясо та субпродукти забійних тварин і птиці; молоко сухе; масло вершкове; олія соняшникова.

На кожний вид сільськогосподарської продукції (товар), визначений відповідно до стандартів і який є об'єктом державного цінового регулювання, встановлюються мінімальні або максимальні інтервенційні ціни. Для об'єктів державного цінового регулювання (видів сільськогосподарської продукції та товарів), встановлюється гранична торговельна надбавка (націнка) на рівні не вище 20 % оптово-відпускної ціни виробника (митної вартості) до кінцевого споживача.

Також чинним законодавством дозволено здійснювати тимчасове адміністративне регулювання цін, комплекс адміністративних заходів, спрямованих на упередження чи зупинку спекулятивного або узгодженого встановлення цін продавцями та/або по-

купцями об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку, яке не може бути виправлено за стандартними процедурами державних інтервенцій.

Попри функціонування механізмів державної фінансової підтримки, світова економічна криза стала фактором, який значно змінив траєкторію розвитку українського АПК. За умови надзвичайно високої монополізації економіки галузі переробної промисловості агропромислового комплексу виявилися дуже чутливим до різких змін соціально-економічної ситуації в Україні й у США. Економічна криза багатосторонньо вплинула на розвиток інвестиційного процесу в усьому агропромисловому комплексі [8, с. 53].

Основним результатом впливу світової кризи на агропромисловий комплекс України стали різке зменшення здатності підприємств залучати фінансування в необхідних розмірах, у тому числі й через проблеми у вітчизняній банківській системі, яка є основою кредитування галузі. Так, IV-й квартал 2008 р. — початок кризи в Україні — ознаменувався цілим рядом негативних тенденцій, які вплинули на умови роботи підприємства та кардинально змінили стратегію їх функціонування. Це, насамперед, "обвал" цін як на зерно, так і на продукти переробки, зумовлений рекордним урожаєм зернових в Україні, Росії та Казахстані. Так, у жовтні 2008 р. ціни на фуражну пшеницю впали до 400 грн./т, на кукурудзу — до 350 грн./т, на ячмінь — до 600 грн./т. Сільгоспвиробники, не маючи можливості продати свою продукцію по економічно обґрунтованих цінах, не змогли вчасно розраховуватися з банками за надані кредити та отримати достатню кількість фінансових активів для завершення осінньо-польових робіт, а також для придбання матеріально-технічних ресурсів для забезпечення весняної посівної кампанії 2009 р. [2, с. 29—30].

На тлі цих подій малоефективною виявилася державна підтримка аграрного виробництва. Так, результати дослідження рівнів державної підтримки сільського господарства за період з 2007—2010 рр. засвідчують різкий спад державної фінансової підтримки АПК у розпал кризи в Україні: якщо у 2008 р. бюджетна сума підтримки становила 10,250 млн грн., що є на 25% більше, ніж у 2007 р., то в 2009 р. сума зменшилася до 6,346 млн грн., що є на 38,1% менше, ніж у 2008 р., а у 2010 продовжила зменшуватися — до 5277,6 млн грн., що на 16,8% менше попереднього.

Недоліки Концепції аграрної політики України та Національної програми розвитку агропромислового комплексу і соціального відродження села на найближчу і середньострокову перспективу, в яких чітко невизначені орієнтири подальшого розвитку агропромислового виробництва, значно знизили державну роль у протидії кризовим явищам [15, с. 41].

Наслідки світової економічної кризи стали відчутним ударом для вітчизняного АПК. Проте на тлі євроінтеграційних процесів вітчизняне сільськогосподарське виробництво отримує шанс на відновлення. В числі переваг, які отримує український аграрний сектор, перебувають:

— встановлення нульових ввізних мит у ЄС на товари, на які не поширюються тарифні квоти (близько 80% тарифних ліній);

— введення тарифних квот з нульовою процентною ставкою в рамках квоти для експорту в ЄС продукції тваринництва, зернових культур;

— скасування експортних субсидій на сільськогосподарську продукцію ЄС, призначену для продажу в Україні;

— можливості обміну досвідом і технологіями;

— організація спільної торгівлі сільськогосподарською технікою.

Разом з тим, перебування в європейському економічному просторі може виявити існування окремих проблем:

— зростання конкуренції на внутрішньому ринку за рахунок зниження ввізних мит на сільськогосподарську продукцію протягом 10 років з 6,5% до 2,1%;

— додаткові витрати на перехід і подальше дотримання стандартів ЄС до організації виробництва та якості продукції;

— зникнення з ринку продукції, яка не відповідає стандартам ЄС у секторах, де технічне регулювання гармонізоване з нормами ЄС.

Невідповідність українського законодавства вимогам ЄС може стати основним бар'єром для поставок вітчизняної продукції на зовнішні ринки. Однак на шляху до європейського економічного простору потрібно не лише підготувати законодавство, підприємства АПК, але й налагодити дієві механізми державної фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва, які сприятимуть його розвитку вже сьогодні.

ВИСНОВКИ

Таким чином, євроінтеграція відкриває широкі можливості перед АПК України. Для виводу з кризи і підвищення ефективності галузі, насамперед, необхідними є: а) створення сприятливих умов для залучення інвестицій в АПК, структурної перебудови, соціально-економічних перетворень у сфері земельних і майнових відносин, формування багатокладної економіки та техніко-технологічного переоснащення галузей на всіх стадіях виробництва, переробки і реалізації продукції; б) економічної збалансованості сільськогосподарського виробництва в регіонах з урахуванням їх природного і ресурсного потенціалу; в) розробки та реалізації державних програм з формування регіональних ринків продовольства; г) досягнення відповідності державної фінансової підтримки АПК вимогам СОТ та країн ЄС; д) реалізація політики помірної протекціонізму розвитку вітчизняного АПК.

Література:

1. Аграрна реформа в Україні / [П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко та ін.]; за ред. П.І. Гайдуцького. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 424 с.

2. Антоненко Л.А. Государственное регулирование аграрного рынка Украины в условиях мирового экономического кризиса / Л.А. Антоненко, Л. Чуню // БизнесИнформ. — 2008. — №7. — С. 29—34.

3. Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" від 24.06.2004 р. № 2982 [Електронний ресурс]: зі змінами та доповненнями // Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство. — 2013. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>

4. Закон України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну" від 22.12.1998 р. за № 332-XIV: зі змінами та доповненнями // Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство. — 2013. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/332-14>

5. Закон України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" від 22.12.1998 р. за № 330-XIV: зі змінами та доповненнями // Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство. — 2013. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/330-14>

6. Закон України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" від 22.12.1998 р. за № 331-XIV: зі змінами та доповненнями // Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство. — 2013. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/331>

7. Закон України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" від 18.10.2005 р. за № 2982-IV: зі змінами та доповненнями // Верховна Рада України: [сайт] / Законодавство. — 2013. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>

8. Іванух Р.А. Фінансово-економічна політика держави та вплив на розвиток аграрної економіки // Фінанси України. — 2000. — № 11. — С. 49—58.

9. Карпенко Н.Г. Про умови державної фінансової підтримки агропромислового виробництва / Н.Г. Карпенко, Р.В. Липський // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — 2010. — № 1. — С. 93—96.

10. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / О.І. Ковтун. — Львів: Новий Світ-2000, 2006. — 432 с.

11. Левченко Н.М. Принципи державного регулювання розвитку АПК в умовах інтеграції до європейського простору // Акт. проблеми держ. упр.: зб. наук. пр. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2011. — № 1 (32). — С. 145—149.

12. Макаренко П.М. Концептуальні засади системного інноваційного оновлення сільськогосподарського виробництва / П.М. Макаренко, Н.К. Васильєва / Агросвіт. — 2008. — № 1. — С. 17—20.

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1158 "Про затвердження державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>

14. Руда О.В. Аналіз механізму захисту товаровиробника в Україні // Вісник ДонНУЕТ. — 2011. — № 3. — С. 69—73.

15. Чорна Н.Т. Розвиток аграрного бізнесу в Україні в контексті впливу світової фінансово-економі-

чної кризи // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 11. — С. 40—46.

References:

1. Hajduts'kyj, P. I. Sabluk, P. T. and Lupenko, Yu. O. (2005), *Ahrarna reforma v Ukraini [Agrarian Reform in Ukraine]*, NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

2. Antonenko, L.A. and Chuniu, L. (2008) "State regulation of the agricultural market of Ukraine in the context of the global economic crisis", *ByznesYnform*, vol. 7, pp. 29—34.

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), *The Law of Ukraine "On State Support of Agriculture of Ukraine"*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (Accessed 19 September 2013).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), *The Law of Ukraine "On the application of safeguard measures for imports into Ukraine"*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/332-14> (Accessed 19 September 2013).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), *The Law of Ukraine "On protection of domestic producers from dumped imports"*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/330-14> (Accessed 19 September 2013).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), *The Law of Ukraine "On the protection of domestic producers against subsidized imports"*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/331-14> (Accessed 19 September 2013).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), *The Law of Ukraine "On the Fundamentals of State Agricultural Policy for 2015"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15> (Accessed 19 September 2013).

8. Ivanukh, R. A. (2000) "Financial and economic policy and the impact on the agricultural economy", *Finansy Ukrainy*, vol. 11, pp. 49-58.

9. Karpenko, N.H. and Lips'kyj, R.V. (2010) "Conditions for state financial support for agricultural production", *Naukovi pratsi Poltav'skoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 1, pp. 93—96.

10. Kovtun, O.I. (2006), *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State Issues]*, Novyj Svit-2000, L'viv, Ukraine.

11. Levchenko, N.M. (2011) "The principles of state regulation of agriculture in terms of integration into the European", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1, pp. 145—149.

12. Makarenko, P. M. and Vasyli'eva, N. K. (2008) "Conceptual foundations of system innovation of agricultural production", *Ahrosvit*, vol. 1, pp. 17—20.

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the state program of development of Ukrainian village in 2015"", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF> (Accessed 19 September 2013).

14. Ruda O.V. (2011) "Analysis of the mechanism to protect producers in Ukraine", *Visnyk DonNUET*, vol. 3, pp. 69—73.

14. Chorna, N. T. (2009) "Development of Agribusiness in Ukraine in the context of the global financial crisis", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 11, pp. 40—46.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2013 р.